

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **B., spol. s.r.o.**, so sídlom v K., zastúpeného JUDr. V., advokátom so sídlom v K., proti odporcom 1/ **Š.**, bývajúcemu v N., zastúpenému JUDr. E., advokátkou so sídlom v N., 2/ **Š.**, bývajúcemu v N., 3/ **N., spol. s.r.o.**, so sídlom v N., **o určenie právnej neúčinnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 6 C 97/2004, o dovolaní odporcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 19. októbra 2007, sp. zn. 5 Co 14/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e**

1/ výrok rozsudku Krajského súdu v Nitre z 19. októbra 2007, sp. zn. 5 Co 14/2007, ktorým bol zmenený rozsudok Okresného súdu Nové Zámky zo 14. novembra 2006, č.k. 6 C 97/2004-253 o zamietnutí návrhu navrhovateľa proti odporcom 1/ a 3/, ako aj v časti o náhrade trov konania tak, že právny úkon – kúpna zmluva zo dňa 11. februára 2004 spolu s dodatkom k uvedenej kúpnej zmluve zo dňa 9. marca 2004, ktorej vklad bol povolený pod sp. zn. V., ktorou odporca 3/ ako predávajúci predal odporcovi 1/ **Š.**, nar. X., ako kupujúcemu, nehnuteľnosti, nachádzajúce sa v katastrálnom území Nové Zámky, vedené Správou katastra Nové Zámky na liste vlastníctva č. X., ako parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² a parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² s dielňou na výrobu čalúneného nábytku súpisného č. X. na parcele č. X., je voči navrhovateľovi právne neúčinné,

2/ výrok uznesenia Krajského súdu v Nitre z 31. októbra 2007 sp. zn. 5 Co 14/2007 o náhrade trov konania medzi navrhovateľom a odporcom 1/.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nové Zámky rozsudkom zo 14. novembra 2006, č.k. 6 C 97/2004-253 návrh navrhovateľa na určenie právnej neúčinnosti dlžníkovho právneho úkonu proti odporcom 1/ až 3/ zamietol. Navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcom 1/, 2/ a 3/ trovy konania v sume 22 449 Sk. Rozhodnutie odôvodnil tým, že navrhovateľ, ktorý sa domáhal určenia, že označené kúpne zmluvy uzavreté medzi odporcami sú právnymi úkonmi, ktoré sú voči nemu právne neúčinné, neuviedol, na základe akých ustanovení a ktorého predpisu sa domáha svojho práva a nepreukázal, že by odporca 2/ ako dlžník a tiež odporcovia 1/, 3/ činili úkony v úmysle ukrátiť uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky navrhovateľa, resp. že by odporcovia 1/ a 3/ vedeli o úmysle odporcu 2/ ukrátiť uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky navrhovateľa. Navrhovateľ nepreukázal, že by odporca 2/ predajom nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území Nové Zámky, zapísaných na liste vlastníctva č. X. odporcovi 3/ kúpnu zmluvou z 5. augusta 2004 (pozn. dovolacieho súdu - správne má byť 1. augusta 2003) zmenšil svoj majetok. Podľa znaleckých posudkov všeobecná hodnota predmetných nehnuteľností bola cca 5 000 000 Sk, ktorú súd považoval aj za trhovú cenu. Z výpovedí odporcu 2/ a H. mal súd preukázané, že uvedené nehnuteľnosti nebolo možné odpredať za cenu uvedenú v znaleckom posudku, ale len za cenu 3 000 000 Sk. Predajom nehnuteľností vo vlastníctve odporcu 2/ a jeho manželky nedošlo k podstatnému zníženiu jeho majetku, keďže uvedené nehnuteľnosti predal s prihliadnutím na uvedené okolnosti za sumu 3 000 000 Sk a pohľadávky navrhovateľa voči odporcovi 2/ predstavovali sumu 1 231 514,45 Sk. Súd vec právne posúdil podľa § 42a ods. 1 a § 42b Občianskeho zákonníka a po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky odporovateľnosti kúpnych zmlúv uzavretých medzi odporcami 2/ a 3/ a odporcami 3/ a 1/. Zároveň pri rozhodovaní prihliadol aj na to, že notárska zápisnica, ktorá obsahuje záväzok odporcu 2/ voči navrhovateľovi zaplatiť mu sumu 1 231 514,45 Sk, nespĺňa náležitosti predpokladané § 41 ods. 2 písm. d/ zákona č. 233/1995 Z.z., lebo neobsahuje právny dôvod záväzku, ale len vyhlásenie dlžníka, že má dlh voči veriteľovi, z ktorého dôvodu je pochybné, či v danom prípade na strane navrhovateľa existovala pohľadávka voči odporcovi 2/; notárska zápisnica teda nespĺňa ani požiadavku určitosti podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Zamietnutie návrhu voči odporcom 1/, 2/ odôvodnil nedostatkom ich pasívnej legitimácie s poukazom na § 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka. Pasívne legitimovaným v spore mal byť len odporca 3/, ktorý mohol mať z právneho úkonu odporcu 2/ prospech. Z kúpnej zmluvy uzavretej medzi odporcami 3/ a 1/ vyplýva, že jej účastníkom odporca 2/ nebol, preto táto zmluva nemohla byť ani predmetom odporovateľného právneho úkonu podľa § 42a Občianskeho zákonníka, keďže ani jeden z týchto účastníkov nebol dlžníkom navrhovateľa.

V konaní nebolo preukázané, že účastníci právnych úkonov, ktorých neúčinnosti sa navrhovateľ domáha, boli osobami uvedenými v § 42a ods. 2 až 4 Občianskeho zákonníka a nebola splnená ani podmienka uplatnenia nároku podľa § 42b Občianskeho zákonníka. Z uvedených dôvodov návrh navrhovateľa zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a odporcom 1/, 2/, 3/, ktorí mali vo veci plný úspech, priznal náhradu trov konania, pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia.

Krajský súd v Nitre na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 19. októbra 2007 sp. zn. 5 Co 14/20007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí návrhu proti odporcovi 2/ (Š., nar. X.), potvrdil. Vo výroku o náhrade trov konania rozsudok zmenil tak, že navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcovi 2/ náhradu trov prvostupňového konania v sume 10 336 Sk. Vo výroku o zamietnutí návrhu proti odporcom 1/ a 3/, ako aj v časti o náhrade trov konania napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že právny úkon – kúpna zmluva zo dňa 1. augusta 2003, ktorej vklad bol povolený pod sp. zn. V., ktorou odporca 2/ Š., nar. X., ako predávajúci predal odporcovi 3/ N., spol. s r.o., so sídlom v N., ako kupujúcemu, nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území Nové Zámky, vedené Správou katastra Nové Zámky na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² a parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² s dielňou na výrobu čalúneného nábytku súpisného č. X. na parcele č. X., ako aj právny úkon – kúpna zmluva zo dňa 11. februára 2004 spolu s dodatkom k uvedenej kúpnej zmluve zo dňa 9. marca 2004, ktorej vklad bol povolený pod sp. zn. V., ktorou odporca 3/ ako predávajúci predal odporcovi 1/ Š., nar. X., ako kupujúcemu, nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území Nové Zámky, vedené Správou katastra Nové Zámky na liste vlastníctva č. X., ako parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² a parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² s dielňou na výrobu čalúneného nábytku súpisného č. X. na parcele č. X., sú voči navrhovateľovi právne neúčinné. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd podrobne rozobral zákonné podmienky odporovateľnosti ako inštitútu občianskeho práva, jeho účel, predmet, spôsob uplatnenia a lehoty, v ktorých treba nárok na odporovanie uplatniť, aktívnu a pasívnu legitímáciu i právne následky spojené s úspešným odporovaním právnomu úkonu. Vzhľadom na dôvody zamietnutia návrhu súdom prvého stupňa, odvolací súd posudzoval pasívnu legitímáciu odporcov. Odporca 2/ vystupuje vo vzťahu k navrhovateľovi ako dlžník jeho pohľadávky v sume 1 231 514,45 Sk, ktorú písomne uznal. Keďže návrh o určenie, že

dlžníkov právny úkon je voči veriteľovi neúčinný, môže byť však úspešný len vtedy, ak bol podaný voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený, odvolací súd dospel k záveru, že odporca 2/ nie je takouto osobou, ale je dlžníkom navrhovateľa, preto nie je v tomto konaní pasívne legitimovaný. Z tohto dôvodu odvolací súd zamietajúci rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k odporcovi 2/ podľa § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil. Pokiaľ ide o odporcov 1/ a 3/ títo sú pasívne legitimovaní, pretože odporca 3/ uzavrel s odporcom 2/ - dlžníkom navrhovateľa kúpnu zmluvu, je teda osobou, s ktorou bol právny úkon urobený, a teda je aj pasívne legitimovaný v tomto konaní. Na vyhovenie návrhu je však potrebné preukázať, že úmysel odporcu 2/ musel byť odporcovi 3/ známy. Na základe dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa dospel k záveru, že úmysel odporcu 2/ zbaviť sa majetku bol odporcovi 3/ známy. Aj keď navrhovateľ svoje tvrdenie o družkovskom vzťahu odporcu 1/ s konateľkou odporcu 3/ H. nepreukázal, bolo zistené, že sa od detstva poznajú a pozná sa aj s odporcom 2/, a vedela aj o jeho aktivitách. Odporcovia najprv o žiadnych vzťahoch medzi odporcom 2/ a konateľkou odporcu 3/ nehovorili, až neskôr v priebehu konania predložili súdu zmluvu o pôžičke medzi odporcom 2/ a konateľkou odporcu 3/, plnú moc odporcu 2/ udelenú konateľke odporcu 3/ na uzavretie kúpnej zmluvy na predaj nehnuteľností, ktoré boli predmetom právnych úkonov, neúčinnosti ktorých sa navrhovateľ podaným návrhom domáha, zmluvu o postúpení pohľadávky medzi konateľkou odporcu 3/ a odporcom 3/, čo súd považoval za účelovo robené úkony. K uzavretiu kúpnej zmluvy medzi odporcom 2/ a odporcom 3/ (1. augusta 2003) došlo v čase podpísania notárskej zápisnice (25. júna 2003), ktorá má všetky potrebné náležitosti a je riadnym exekučným titulom. Právnym dôvodom spísania notárskej zápisnice ako exekučného titulu je zmluva o splnení záväzku splátkami z 25. júna 2003, ktorá je súčasťou tejto notárskej zápisnice. Z uvedených skutočností potom vyvodil, že odporcovi 3/ musel byť úmysel odporcu 2/ zbaviť sa majetku známy. Dokazuje to tiež skutočnosť, že napriek tomu, že odporca 2/ nehnuteľnosti predal za 3 000 150 Sk, lebo za cenu podľa znaleckého posudku (5 059 820 Sk) sa nedali predat, odporca 3/ tie isté nehnuteľnosti po šiestich mesiacoch od kúpy predal odporcovi 1/ už za sumu 5 811 400 Sk. Pohľadávka navrhovateľa voči odporcovi 2/ je vymáhateľná a právny úkon odporcu 2/ objektívne ukracuje jej vymoženie, pretože podľa vyjadrenia súdneho exekútora JUDr. D. u odporcu 2/ nebol zistený žiaden hnutel'ný a nehnuteľný majetok a sám odporca 2/ v prehlásení pre súdneho exekútora uviedol, že je nemajetný. Okrem osôb, ktoré z takéhoto úkonu mali prospech a osôb, v prospech ktorých sa úkon urobil, sú v zmysle § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka pasívne legitimované na základe odporovacej žaloby aj tretie osoby, avšak iba za predpokladu, že vedeli

o okolnostiach odôvodňujúcich odporovateľnosť právneho úkonu proti ich predchodcovi. Vedomosť tretích osôb o týchto okolnostiach musí v konaní pred súdom preukázať ten, kto odporuje právnomu úkonu. Vychádzajúc v § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade je pasívne legitimovaný aj odporca 1/, ktorý kúpnu zmluvu uzavrel už s kontrahendom dlžníka – t.j. odporcom 3/ a odporca 1/ ako osoba blízka odporcovi 2/ (jeho syn) o úmysle odporcu 2/ zbaviť sa majetku a tým ukrátiť vymoženie pohľadávky navrhovateľa, musel vedieť. Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k odporcom 1/ a 3/ zmenil a návrhu navrhovateľa vyhovel. Navrhovateľ sa teda voči odporcovi 1/ môže domáhať uspokojenia svojej vymáhateľnej pohľadávky z predaja predmetných nehnuteľností a voči odporcovi 3/, ktorý už vlastníkom predmetných nehnuteľností nie je, náhrady v peniazoch. O trovách prvostupňového konania vo vzťahu navrhovateľa a odporcu 2/ odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. a odporcovi 2/, ktorý bol v konaní úspešný, priznal náhradu trov prvostupňového konania v sume 10 336 Sk. O trovách konania navrhovateľa vo vzťahu k odporcom 1/ a 3/ rozhodol Krajský súd v Nitre samostatným uznesením z 31. októbra 2007 sp. zn. 5 Co 14/2007 tak, že navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal, pretože právny zástupca trovy konania do 3 dní od vyhlásenia rozhodnutia nevyčísľil (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie odporca 1/ z dôvodu, že vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), namietal tiež vyhodnotenie vykonaného dokazovania v rozpore s § 132 O.s.p. Uviedol, že navrhovateľ na výzvu okresného súdu upresnil a rozšíril žalobný petit, súd rozhodol uznesením o pripustení vstupu odporcov 2/, 3/, avšak o ostatných zmenách petitu podľa podania navrhovateľa z 10. júna 2004 nerozhodol a navyše súd nedovoľene zasiahol do konania, keď v napadnutom rozsudku vo výroku, aj napriek tomu, že navrhovateľ vo svojom petite (ani v pôvodnom ani v zmenenom, ktorý súd nepripustil) neuvádza, uviedol aj čísla parciel, charakter využitia pozemkov, výmeru pozemkov ako aj súpisné čísla stavieb, čím nedovoľene zasiahol do konania. Navrhovateľom navrhovaný petit bol pritom neurčitý, nezrozumiteľný a rozhodnutie by bolo nevykonateľné. Odporca 1/ namietal nedostatok svojej pasívnej legitimácie, ktorú nemožno vyvodiť z § 42b ods. 1 až 4 Občianskeho zákonníka, pretože nie je dedičom ani právnym nástupcom odporcu 3/ a poukázal na to, že proti tretím osobám možno toto právo uplatniť len vtedy, ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnomu úkonu proti ich predchodcovi. Navrhovateľ nepreukázal, že by bol druhom konateľky odporcu 3/ H., ktorá v čase poskytnutia pôžičky jeho otcovi odporcovi 2/, žila dnes už s

nebohým G.. Predchádzajúcim vlastníkom predmetu kúpy bol odporca 3/ a dovolateľ nemá majetkovú účasť v tejto obchodnej spoločnosti. Odporca 2/ (otec odporcu 1/) bol úspešným podnikateľom, nevedol riadny rodinný život, s manželkou žili oddelene. Dovolateľ nemal preto vedomosť o jeho finančných problémoch, lebo žil s matkou, navyiac chodil pracovať do Talianska a nebol prítomný ani v čase predaja nehnuteľností odporcovi 3/. Vedel iba, že otec chcel už dlhšiu dobu nehnuteľnosti predat', avšak banky neposkytovali úvery jednoducho a nevedel preto nájsť kupca. S konateľkou odporcu 3/ H. sa poznali ako susedia z detstva a keď sa rozhodla predat' nehnuteľnosti, ktoré kúpila od jeho otca (odporcu 2/), oslovila ho, či nemá záujem tieto kúpiť. Dokázal však zaplatiť v hotovosti len časť kúpnej ceny a na zvyšok si vzal úver. Menovaná nemohla mať vedomosť o problémoch odporcu 2/, pretože o týchto nevedel ani on. Odvolací súd vyvodil nesprávny záver o jeho vedomosti o odporovateľnom úkone odporcu 2/ z neexistujúcich dôkazov. Zákonná domnienka vedomosti pri odporovateľných úkonoch dopadá iba na úkony medzi dlžníkom a osobami blízkymi - § 42b ods. 3 písm. a/ Občianskeho zákonníka alebo na úkony, ktoré dlžník vykoná v prospech týchto blízkych osôb. Dovolateľ neurobil s dlžníkom žiaden úkon a ani dlžník nevykonal žiaden úkon v jeho prospech, vo veci sa ani nijako neobohatil, kúpnu cenu zaplatil a preukázal čerpanie úveru na jej zaplatenie. V konaní bolo preukázané, že odporca 3/ zaplatil odporcovi 2/ kúpnu cenu, teda ku kráteniu majetku odporcu 2/ neprišlo a už nie do takej miery, aby nemohol splniť svoj dlh. Majetok odporcu 2/ iba zmenil svoju podobu z nehnuteľností na peniaze. Skutočnosť, že odporca 2/ uspokojil iných veriteľov ako je navrhovateľ, ostatní odporcovia ovplyvniť nevedeli, o dlhu odporcu 2/ voči navrhovateľovi nemali vedomosť. V konaní nebolo preukázané, že by odporca 3/ vedel o dlhu odporcu 2/, a ani o úmysle odporcu 3/ ukrátiť odporcu 2/. Hodnotenie súdu je iba nepodloženou úvahou, ktorá vychádza z toho, že dovolateľ je synom odporcu 2/. Takáto aplikácia práva je hrubým zásahom do jeho práv ako plnoletej osoby. Ak by mal uspokojovať dlh otca voči navrhovateľovi, cena uvedenej nehnuteľnosti by bola pre neho tak vysoká, že pokiaľ by mal vedomosť čo i len o hrozbe takéhoto dopadu jeho kúpy, nebol by nehnuteľnosti nikdy odkúpil. Záverom poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 71/1998, podľa ktorého odporovacia žaloba môže byť podaná len proti osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Z uvedených dôvodov žiadal rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Navrhovateľ a odporcovia 2/, 3/ sa k dovolaniu odporcu 1/ nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a dovolacím dôvodom vrátane jeho vecného (obsahového) vymedzenia dovolateľom. Obligatórne sa zaoberá len vadami vymenovanými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolateľ nenamieta, že v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. a vada takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo. To platí aj o inej vade konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj keď nie je v dovolaní namietaná; takouto vadou je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia; jej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom vecná nesprávnosť rozhodnutia.

Dovolací súd je v zmysle § 242 ods. 1 O.s.p. (okrem skúmania väd podľa § 237 O.s.p. a iných v tomto zákonom ustanovení neuvedených väd, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci), viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi, vrátane ich obsahového vymedzenia. Dovolací súd je teda oprávnený v rámci svojej prieskumnej činnosti zaoberať sa len tými právnymi (prípadne inými) otázkami, správnosť ktorých dovolateľ v dovolaní napadol, teda ktoré urobil predmetom dovolacieho konania. Iné otázky, ktorých správnosť dovolateľ v dovolaní nenamietal, hoci boli predmetom riešenia odvolacieho súdu, dovolací súd sám z úradnej povinnosti preskúmať nemôže.

V prejednávanej veci dovolanie je odôvodňované tým, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav.

Vzhľadom na obsahovú konkretizáciu uplatneného dovolacieho dôvodu odporcom 1/ dovolací súd posudzoval dôvodnosť námietky dovolateľa o nedostatku jeho pasívnej legitímácie v konaní v zmysle § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka.

V prejednávanej veci sa navrhovateľ domáhal určenia, že sú voči nemu právne neúčinné označené právne úkony, a to

1/ kúpna zmluva zo dňa 1. augusta 2003, ktorej vklad bol povolený pod sp. zn. V., ktorou odporca 2/ Š., nar. X., ako predávajúci predal odporcovi 3/ N., spol. s r.o., so sídlom v N., ako kupujúcemu, nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území Nové Zámky, vedené Správou katastra Nové Zámky na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² a parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² s dielňou na výrobu čalúneného nábytku súpisného č. X. na parcele č. X. a

2/ kúpna zmluva zo dňa 11. februára 2004 spolu s dodatkom k uvedenej kúpnej zmluve zo dňa 9. marca 2004, ktorej vklad bol povolený pod sp. zn. V., ktorou odporca 3/ ako predávajúci predal odporcovi 1/ Š., nar. X., ako kupujúcemu, nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území Nové Zámky, vedené Správou katastra Nové Zámky na liste vlastníctva č. X., ako parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² a parcela č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² s dielňou na výrobu čalúneného nábytku súpisného č. X. na parcele č. X..

Okresný súd žalobu voči odporcom 1/, 2/, 3/ zamietol z dôvodu, že nie sú splnené zákonné podmienky odporovateľnosti kúpnych zmlúv uzavretých medzi odporcami 2/ a 3/ a odporcami 3/ a 1/, u odporcov 1/, 2/ konštatoval tiež nedostatok ich pasívnej legitímácie. Krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa ohľadom odporcu 2/ potvrdil, keď dospel k záveru o nedostatku jeho pasívnej legitímácie. Ohľadom odporcov 1/ a 3/ však na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že títo sú pasívne legitimovaní a návrhu na určenie neúčinnosti vyššie označených právnych úkonov (kúpne zmluvy 1. a 2.) vyhovel. Uvedený záver o pasívnej legitímácii odporcov 1/, 3/ možno považovať za správny iba čiastočne.

Právna úprava odporovateľnosti právnych úkonov je obsiahnutá v ustanoveniach §§ 42a a 42b Občianskeho zákonníka. Z hľadiska jej systematiky treba rozlišovať medzi aktívnou vecnou legitímáciou na uplatnenie odporovateľnosti (§ 42a ods. 1 Občianskeho

zákonníka), podmienkami odporovateľnosti (§ 42a ods. 2 až 5 Občianskeho zákonníka), spôsobom uplatnenia odporovateľnosti (§ 42b ods. 1 Občianskeho zákonníka), pasívnou vecnou legitimáciou (§ 42b ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka) a právnymi následkami spojenými s úspešným odporovaním právnemu úkonu (§ 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka).

Zmyslom odporovacej žaloby z pohľadu žalujúceho veriteľa je dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že je voči nemu neúčinný dlžníkov právny úkon, ktorý skracuje uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky. Rozhodnutie súdu, ktorým bolo odporovacej žalobe vyhovené, predstavuje podklad k tomu, že sa veriteľ môže na základe titulu spôsobilého k výkonu rozhodnutia (exekučného titulu) vydaného proti dlžníkovi domáhať nariadenia exekúcie postihnutím toho, čo odporovateľným (právne neúčinným) právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a to nie voči dlžníkovi, ale voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený. V prípade, ak uspokojenie veriteľa z tohto majetku nie je dobre možné, musí sa veriteľ - namiesto určenia neúčinnosti právného úkonu - domáhať, aby mu ten, komu z odporovateľného právného úkonu dlžníka vznikol prospech, vydal takto získané plnenie. Odporovacia žaloba je právnym prostriedkom slúžiacim na uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľov v konaní o výkon rozhodnutia (exekučnom konaní), a to postihnutím vecí, práv alebo iných majetkových hodnôt, ktoré odporovaným právnym úkonom ušli z dlžníkovho majetku, prípadne vymožením peňažnej náhrady vo výške zodpovedajúcej prospechu získanému z odporovateľného právného úkonu.

K podaniu odporovacej žaloby v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka zásadne je aktívne vecne legitimovaný veriteľ, ktorého pohľadávka voči dlžníkovi je vymáhateľná, ak dlžníkov právny úkon ukracuje jej uspokojenie. Veriteľom je ten, kto má voči dlžníkovi pohľadávku (či už splatnú alebo nesplatnú, prípadne budúcu). Vymáhateľnou sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t.j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu.

Podľa § 42a ods. 3 Občianskeho zákonníka právo odporovať právnym úkonom možno voči osobe, v prospech ktorej bol právny úkon urobený alebo ktorej vznikol z odporovateľného úkonu dlžníka prospech. Pasívne vecne legitimovaná je zásadne osoba, ktorá majetok odporovateľným úkonom získala, nie však dlžník veriteľa, ktorý sám pasívne legitimovaný nie je. Zákon podľa § 42a ods. 3 Občianskeho zákonníka predpokladá

u odporovacej žaloby pasívnu legitímáciu výlučne u osoby, ktorá samotným odporovateľným úkonom majetok od dlžníka získala, alebo z neho mala prospech (napr. kupujúci u kúpnej zmluvy s dlžníkom).

Pasívna legitímácia u odporovacej žaloby je upravená v § 42b ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia právo odporovať právnomu úkonu sa uplatňuje proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech. Podľa ods. 3 právo odporovať právnomu úkonu možno uplatniť nielen proti osobám, ktoré s dlžníkom dojednali odporovateľný právny úkon, ale aj proti ich dedičom alebo právnym nástupcom; proti tretím osobám len vtedy, ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnomu úkonu proti ich predchodcovi.

V zmysle tohto ustanovenia žaloba o určenie, že dlžníkov právny úkon je voči veriteľovi neúčinný, môže byť úspešná len vtedy, ak bola podaná voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Odvolací súd však z tejto zásady dôsledne nevychádzal a zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a návrhu voči odporcovi 1/ ako tretej osobe (v zmysle § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka) na rozdiel od súdu prvého stupňa vyhovel s odôvodnením, že uzavrel kúpnu zmluvu už s kontrahendom dlžníka - t.j. s odporcom 3/ a odporca 1/ ako osoba blízka odporcovi 2/ (jeho syn) o úmysle odporcu 2/ zbaviť sa majetku a tým ukrátiť vymoženie pohľadávky navrhovateľa musel vedieť. Dovolací súd uvedený právny záver nepovažuje za správny.

Ako už bolo vyššie uvedené pasívne legitímovaná je na základe odporovacej žaloby osoba, ktorá z takéhoto úkon mala prospech, ako aj osoby, v prospech ktorých sa právny úkon urobil (viď § 42a ods. 2, ods. 3 písm. d/ a ods. 4 písm. e/ Občianskeho zákonníka), i keď sa tieto osoby v § 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka výslovne neuvádzajú. Pasívne legitímovanými sú teda aj dedičia alebo právni nástupcovia tých osôb, ktoré s dlžníkom dojednali odporovateľný právny úkon (napr. kúpnu zmluvu, darovaciu zmluvu, zámennú zmluvu, zaopatrovaciu zmluvu, dohodu o vzdaní sa práva alebo o odpustení dlhu). Pasívne legitímovaní však nie sú dedičia alebo právni nástupcovia po tých osobách, ktoré síce mali z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech, ale odporovateľný právny úkon s dlžníkom nedojednali (napr. v prípade nadobudnutia dlžníkom odmietnutého dedičstva). Proti týmto osobám možno uplatniť nároky len vtedy, len ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnym úkonom proti ich právnemu predchodcovi

(poručiťovi). Je nepochybné, že pasívnu legitímáciu odporcu 1/ z uvedeného ustanovenia (§ 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka) nemožno vyvodit', pretože nie je dedičom osoby, ktorá s dlžníkom dojednala právny úkon a nie je ani právnym nástupcom takejto osoby (týmto treba rozumieť univerzálnych právnych nástupcov po zaniknutých právnických osobách spravidla zaniknutých s určením právneho nástupcu).

So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie odporcu 1/ proti rozsudku odvolacieho súdu je vzhľadom na nedostatok jeho pasívnej legitímácie dôvodné. Pokiaľ odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcej časti aj ohľadom odporcu 1/ tak, že určil, že kúpna zmluva zo dňa 11. februára 2004 spolu s dodatkom k uvedenej kúpnej zmluve zo dňa 9. marca 2004 je voči navrhovateľovi právne neúčinná, jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Záverom dovolací súd považuje za potrebné dodať, že o odporovateľný právny úkon ide len v prípade, že ním bol majetok dlžníka prevedený na tretiu osobu bez zodpovedajúceho protiplnenia; v opačnom prípade o odporovateľne prevedení majetok nejde. Pokiaľ teda právny úkon dlžníka nemal za následok zmenšenie jeho majetku, lebo za prevedené veci, práva alebo iné majetkové hodnoty obdržal ich obvyklú cenu, alebo mu za ne bola inak poskytnutá primeraná (rovnocenná) náhrada, nemôže dôjsť ku skráteniu uspokojenia veriteľovej pohľadávky. Z toho vyplýva, že o odporovateľný právny úkon môže ísť len vtedy (pri splnení ďalších podmienok), ak za prevedený majetok nebola dlžníkovi poskytnutá zodpovedajúca náhrada.

Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na ustanovenie § 243b O.s.p. rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti ohľadom odporcu 1/ zrušil; súčasne zrušil aj od zrušeného výroku rozsudku závislé uznesenie Krajského súdu v Nitre z 31. októbra 2007 sp. zn. 5 Co 14/2007, ktorým rozhodol o náhrade trov konania medzi navrhovateľom a odporcom 1/ a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júla 2009

JUDr. Daniela S u č a n s k á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková